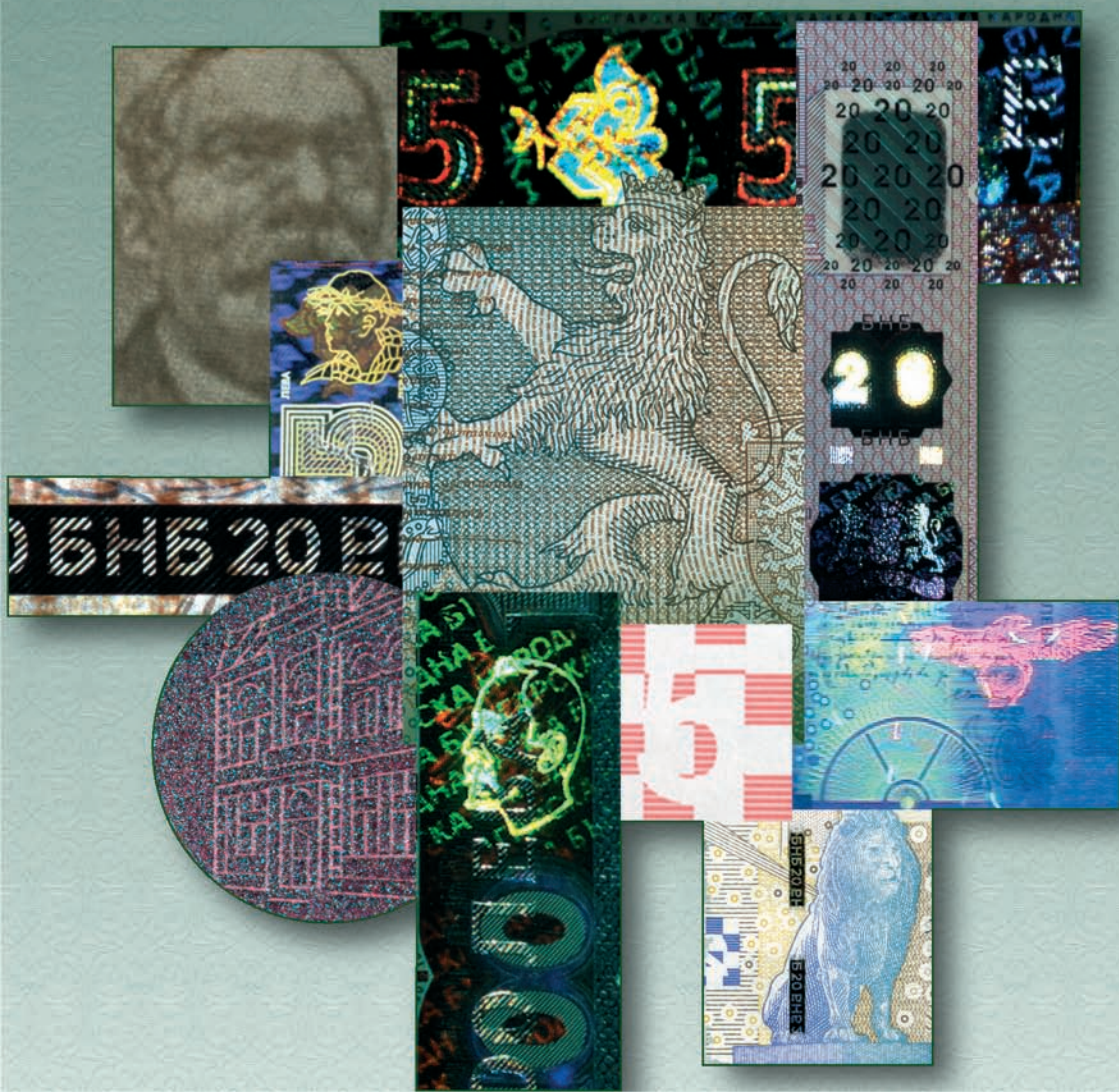

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ЗАЩИТНИ ЕЛЕМЕНТИ НА БЪЛГАРСКИТЕ БАНКНОТИ В ОБРАЩЕНИЕ

Познаваме ли нашите банкноти? Какви са техните защити срещу фалшифициране и как да постъпим, когато съмнителни банкноти попаднат при нас? Тук ще намерите отговорите на тези въпроси и ще разберете кои характеристики и защитни елементи на българските банкноти можете да проверите без специални средства. Ще видите увеличени изображения на основните видове защити и ще научите какво да правите с повредени банкноти или с банкноти, чиято истинност Ви усъмни.

Вашите познания и отговорността Ви на граждани ще допринесат да се възпрепятства разпространението на фалшиви парични знаци, а също и да се съхрани доверието на обществото в нашата валута – българския лев.

Българските банкноти са национални символи и по уникален начин представят историческото и културното наследство на нашия народ.

Банкнотите, с които си служим сега, са в обращение от 1999 година. Купюрите от 2, 5, 10, 20 и 50 лв. имат втора емисия, а 20-те лева – и възпоменателна банкнота, което позволи на централната банка да разработи и вгради в новите емисии по-сигурни високотехнологични защитни елементи. Те са описани в приетия от Управителния съвет на Българската народна банка през 2009 г. „Стандарт за разпознаване на българските банкноти“. Той съдържа подробна информация за всички истински купюри български банкноти в обращение – дизайн, цвят, размери и защитни елементи.

Българските банкноти се произвеждат чрез сложни печатни технологии. Това позволява лесното им различаване от фалшификатите, без да е нужно специално оборудване. Необходимо е само да пипнете, да разгледате и да наклоните банкнотата.

ПИПНЕТЕ шумящата и твърда хартия. За да усетите релефния печат, прокарайте пръст по лицевата страна на банкнотата или леко я подраскайте с нокът. Така ще почувствате, че на някои места мастилото е релефно.

РАЗГЛЕДАЙТЕ банкнотата срещу светлина, за да видите водния знак, осигурителната нишка и номиналната стойност, изписана в регистъра на проглед (изображение, видимо при поставяне срещу източник на светлина). Тези три защитни елемента могат да се видят както от лицевата, така и от обратната страна на всяка истинска банкнота.

НАКЛОНЕТЕ банкнотата, за да разгледате холограмната лента, а при купюрите от 50 и 100 лв. – и елементите с променящ се цвят.

Винаги проверявайте повече от един защитен елемент. Ако имате съмнения, сравнете банкнотата с друга, за която сте сигурни, че е истинска.

Повече информация за българските банкноти и монети в обращение можете да намерите на интернет страницата на БНБ www.bnb.bg.

1 лев,
емисия 1999 г.

20 лева,
емисия 1999 г.

2 лева,
емисия 1999 г.

20 лева,
емисия 2007 г.

2 лева,
емисия 2005 г.

20 лева,
емисия 2005 г.,
възпоменателна
банкнота

5 лева,
емисия 1999 г.

50 лева,
емисия 1999 г.

5 лева,
емисия 2009 г.

50 лева,
емисия 2006 г.

10 лева,
емисия 1999 г.

100 лева,
емисия 2003 г.

10 лева,
емисия 2008 г.

1 лев, емисия 1999 г.

Лице – изображение на св. Иван Рилски, текстове „Св. Иван Рилски“ и „876–946“ и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Хартия – тонирана в светлооранжев цвят.

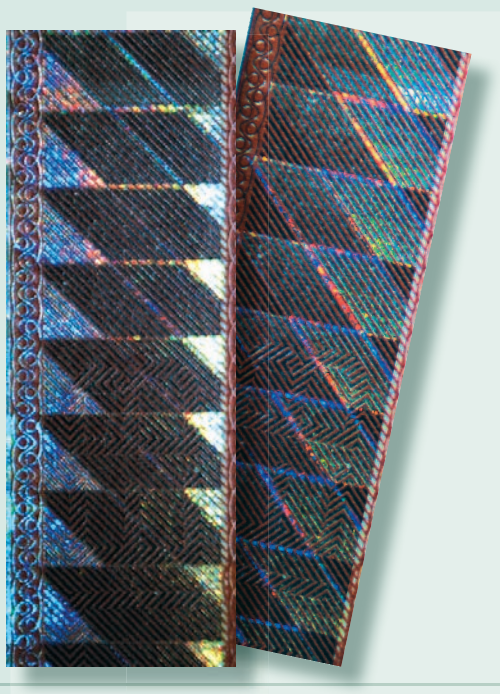
Преобладаващ цвят – червен.

Размери – 112 x 60 мм.

Холограмна лента – ромбоидни елементи, преливащи в различни цветове при промяна на наклона; скрит образ – при наклон се вижда текст „ЛЕВ“.

Релефен печат – цифрата „1“ върху холограмната лента; текстът „ЕДИН ЛЕВ“; изображението на св. Иван Рилски; текстът „БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА“; знакът за незрящи – триъгълник и кръг.

ЗАЩИТНИ

ЕЛЕМЕНТИ

Гръб – главната църква на Рилския манастир и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Воден знак – полутоново изображение на изправен лъв, видимо от двете страни на банкнотата при поставянето ѝ срещу светлина.

Осигурителна нишка – вградена в хартията тъмна метализирана нишка със светъл минитекст „БНБ“, видима от двете страни само при поставяне срещу светлина.

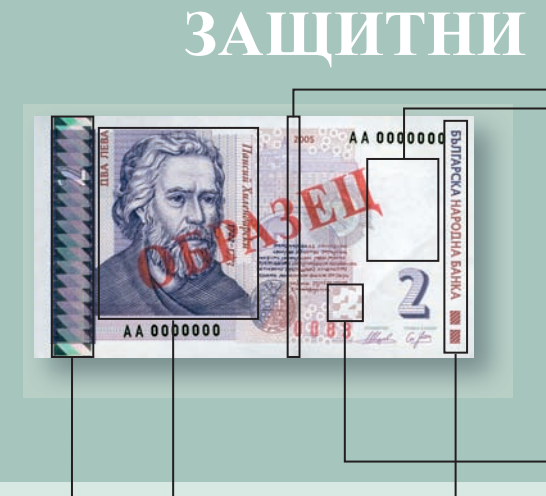

2 лева, емисию 1999, 2005 г.

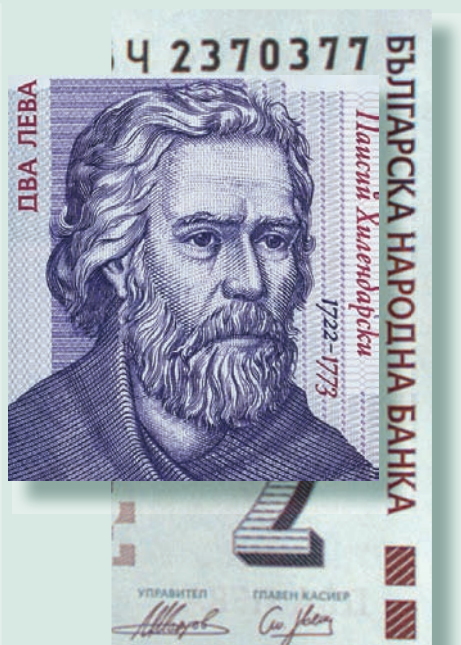
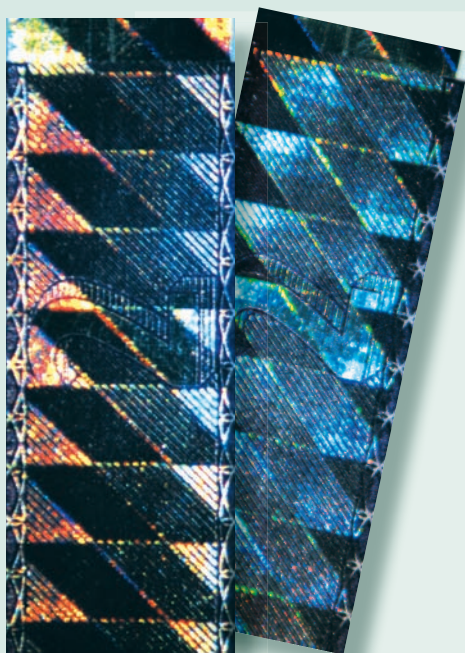
Лице – изображение на Паисий Хилендарски, текстове „Паисий Хилендарски“ и „1722–1773“ и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Хартия – тонирана в светлосин цвят.
Преобладаващ цвят – виолетов.
Размери – 116 x 64 мм.

Холограмна лента – ромбоидни елементи, преливащи в различни цветове при промяна на наклона; скрит образ – при наклон се вижда текст „ЛЕВА“.

Релефен печат – цифрата „2“ върху холограмната лента; текстът „ДВА ЛЕВА“; изображението на Паисий Хилендарски; голямата цифра „2“; текстът „БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА“; знакът за незрящи – два еднакви правоъгълника.

ЕЛЕМЕНТИ

Гръб – коронованият лъв от българският герб в „Стематографията“ на Христофор Жефарович, българският герб от Гербовника на Конрад Грюненберг, факсимиле от Зографската чернова на „История славянобългарска“, пръстенът-печат на цар Калоян, три печата с образи на български царе и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Воден знак – полутоново изображение на изправен лъв, видимо от двете страни на банкнотата при поставянето ѝ срещу светлина.

Осигурителна нишка – вградена в хартията тъмна метализирана нишка със светъл минитекст „БНБ“, видима от двете страни само при поставяне срещу светлина.

Регистър на проглед – правоъгълно шахматно поле, в което при поставяне срещу светлина и от двете страни се вижда цифрата „2“.

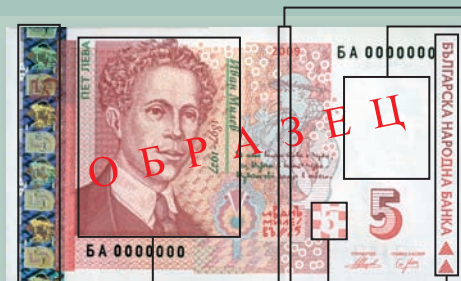
Лице – портрет на художника Иван Милев, текстове „Иван Милев“, „1897–1927“ и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Хартия – тонирана в светлорозов цвят.
Преобладаващ цвят – бордо.
Размери – 121 x 67 мм.

Холограмна лента – стилизирано цвете, цифрата „5“ и минитекст „ЛЕВА“, преливащи в различни цветове при промяна на наклона; в емисията от 2009 г. при наклон се редуват изображения на глава на момче и стилизирано цвете и цифрата „5“ пулсира, преливайки в различни цветове.

ЗАЩИТНИ

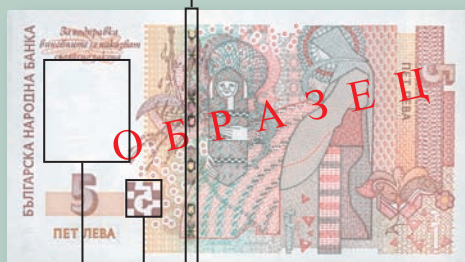
Релефен печат – цифрата „5“ върху холограмната лента; текстът „ПЕТ ЛЕВА“; портретът на Иван Милев; голямата цифра „5“; текстът „БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА“; знакът за незрящи – два еднакви триъгълника.

ЕЛЕМЕНТИ

Гръб – фрагменти от картините „Жетварка“, „Българска мадона“ и „Змейова сватба“ и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Воден знак – полутоново изображение на портрета от банкнотата, видимо от двете ѝ страни при поставяне срещу светлина; в емисията от 2009 г. – и контрастно изображение на абривиатурата „БНБ“.

Осигурителна нишка – вградена в хартията тъмна метализирана нишка със светъл минитекст „БНБ 5“, видима от двете страни само при поставяне срещу светлина; в емисията от 2009 г. се вижда като прекъснатата линия на гръба на банкнотата, има холограмен ефект – цифрата „5“ прелива в различни цветове, и е със специален поляризиращ ефект.

Регистър на проглед – правоъгълно шахматно поле, в което при поставяне срещу светлина и от двете страни се вижда цифрата „5“.

10 лева, емисии 1999, 2008 г.

Лице – портрет на д-р Петър Берон, текстове „Петър Берон“, „1799–1871“ и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Хартия – тонирана в светлобежов цвят.

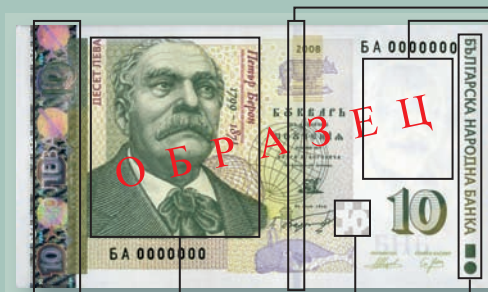
Преобладаващ цвят – зелен.

Размери – 126 x 70 мм.

Холограмна лента – изображения на земното кълбо, телескоп, числото „10“ и минитекст „ЛЕВА“, преливащи в различни цветове при промяна на наклона; в емисията от 2008 г. при наклон се редуват изображения на земното кълбо, телескоп и планета и числото „10“ пулсира, преливайки в различни цветове.

ЗАЩИТНИ

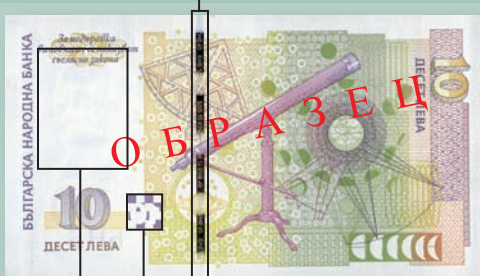

Релефен печат – числото „10“ върху холограмната лента; текстът „ДЕСЕТ ЛЕВА“; портретът на д-р Петър Берон; голямото число „10“; текстът „БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА“; знакът за незрящи – правоъгълник и кръг.

ЕЛЕМЕНТИ

Гръб – скици от научните трудове на д-р Петър Берон, телескоп и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Воден знак – полутоново изображение на портрета от банкнотата, видимо от двете ѝ страни при поставяне срещу светлина; в емисията от 2008 г. – и контрастно изображение на абривиатурата „БНБ“.

Осигурителна нишка – вградена в хартията тъмна метализирана нишка със светъл минитекст „БНБ 10“, видима от двете страни само при поставяне срещу светлина; в емисията от 2008 г. се вижда като прекъсната линия на гръба на банкнотата, която при наклон променя цвета си от зелен в червен и е със специален поляризиращ ефект.

Регистър на проглед – правоъгълно шахматно поле, в което при поставяне срещу светлина и от двете страни се вижда числото „10“.

Лице – портрет на Стефан Стамболов, текстове „Стефан Стамболов“, „1854–1895“ и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Хартия – тонирана в бледо-виолетов цвят; за емисия 2007 г. – в светлосин цвят. Преобладаващ цвят – син. Размери – 131 x 73 мм.

Холограмна лента – изображения на орел, числото „20“ и минитекст „ЛЕВА“, преливащи в различни цветове при промяна на наклона; в емисията от 2007 г. при наклон се редуват изображения на лъв и орел и числото „20“ пулсира, преливайки в различни цветове.

ЗАЩИТНИ

Релефен печат – числото „20“ върху холограмната лента; текстът „ДВАДЕСЕТ ЛЕВА“; портретът на Стефан Стамболов; голямото число „20“; текстът „БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА“; знакът за незрящи – два еднакви кръга.

ЕЛЕМЕНТИ

Гръб – сградата на Народното събрание, скулптурни елементи от Орлов мост и Лъвов мост в София и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Воден знак – полутоново изображение на портрета от банкнотата, видимо от двете ѝ страни при поставяне срещу светлина; в емисията от 2007 г. – и контрастно изображение на абривиатурата „БНБ“.

Осигурителна нишка – вградена в хартията тъмна метализирана нишка със светъл минитекст „БНБ 20“, видима от двете страни само при поставяне срещу светлина; в емисията от 2007 г. се вижда като прекъснатата линия на гръба на банкнотата, която при наклон променя цвета си от зелен в червен и е със специален поляризиращ ефект.

Регистър на проглед – правоъгълно шахматно поле, в което при поставяне срещу светлина и от двете страни се вижда числото „20“.

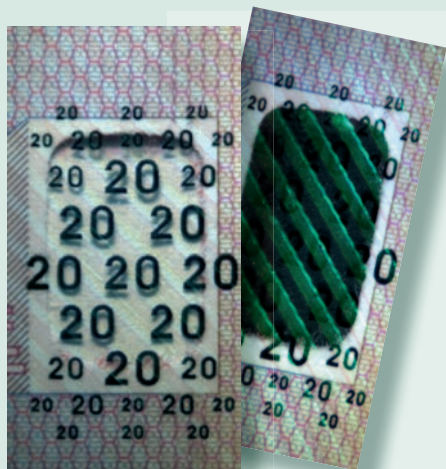
Лице – стилизирани архитектурни елементи от сградата на БНБ и статуята на св. Никола от фасадата ѝ, многоцветни фонове мрежи, аналогични на използваните в първите български банкноти, и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Хартия – тонирана в бледолилав цвят.

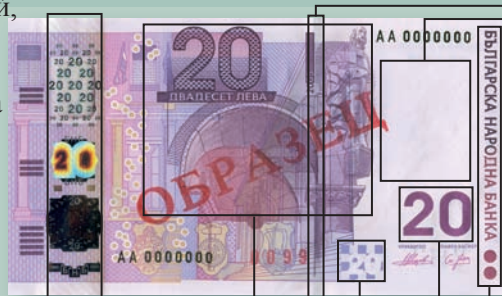
Преобладаващ цвят – розово-лилав.
Размери – 134 x 74 мм.

Антикопирна ивица – състояща се от:

- 1) защитен елемент „Varifeye®“ – прозорец в хартията, през който върху бяла подложка се виждат числата „20“, а върху черна подложка се появяват диагонални черни и зелени ленти;
- 2) върху лицевата страна холограмни изображения на числото „20“, което при наклон пулсира, преливайки в различни цветове, и емблемата на БНБ.

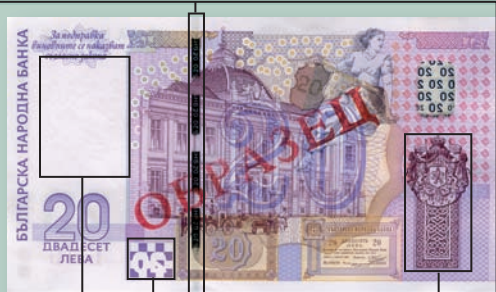
ЗАЩИТНИ

Релефен печат – голямото число „20“ и текстът „ДВАДЕСЕТ ЛЕВА“; архитектурен елемент от сградата на БНБ със статуята на св. Никола; текстът „БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА“; знакът за незрящи – два еднакви кръга; от обратната страна – старата сграда на БНБ и гербът на Княжество България върху винетка.

ЕЛЕМЕНТИ

Гръб – реплика на първата българска банкнота от 20 лева, емисия 1885 г., старата сграда на БНБ, седнала женска фигура, държавният герб на Княжество България и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Воден знак – полутоново изображение на изправен лъв и абривиатурата „БНБ“, видими от двете страни на банкнотата при поставяне срещу светлина.

Осигурителна нишка – вградена в хартията тъмна метализирана нишка със светъл минитекст „БНБ 20“, видима от лицевата страна само при поставяне срещу светлина, а на гръба се вижда като прекъсната линия и при наклон променя цвета си от лилав в зелен.

Регистър на проглед – правоъгълно шахматно поле, в което при поставяне срещу светлина и от двете страни се вижда числото „20“.

Масило с променящ се цвят – при наклон числото „20“ прелива от лилаво в зелено.

50 лева, емисии 1999, 2006 г.

Лице – портрет на поета Пенчо Славейков, архитектурни елементи от сградите на Народния театър и на Националната библиотека, текстове „Пенчо Славейков“, „1866–1912“ и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Хартия – тонирана в бледозелен цвят.

Преобладаващ цвят – кафяв.
Размери – 136 x 76 мм.

Холограмна лента – изображения на птица, числото „50“ и минитекст „ЛЕВА“, преливащи в различни цветове при промяна на наклона.

ЗАЩИТНИ

Релефен печат – числото „50“ върху холограмната лента; текстът „ПЕТДЕСЕТ ЛЕВА“; портретът на Пенчо Славейков; голямото число „50“; текстът „БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА“; знакът за незрящи – два триъгълника, поставени срещуположно.

ЕЛЕМЕНТИ

Гръб – фрагменти от творби на Пенчо Славейков, рисунка на птица от негова стихосбирка, силует на поетесата Мара Белчева и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Воден знак – полутоново изображение на портрета от банкнотата, видимо от двете ѝ страни при поставяне срещу светлина.

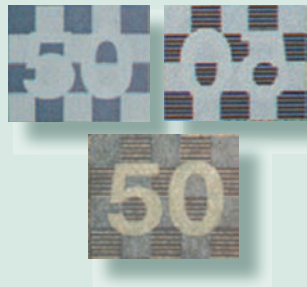
Мастило с променящ се цвят – в емисията от 2006 г. кръгът при наклон прелива от златисто в зелено.

Осигурителна нишка – вградена в хартията тъмна метализирана нишка със светъл минитекст „БНБ 50“, видима от двете страни само при поставяне срещу светлина.

Регистър на проглед – правоъгълно шахматно поле, в което при поставяне срещу светлина и от двете страни се вижда числото „50“.

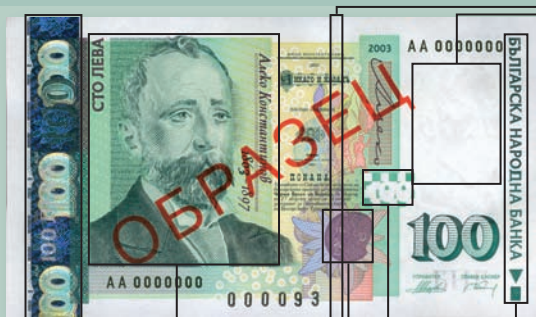
Лице – портрет на писателя Алеко Константинов, знаци и символи, свързани с туристическото движение в България, заглавната страница на пътеписа „До Чикаго и назад“, текстове „Алеко Константинов“, „1863–1897“ и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

Хартия – тонирана в светлозелен цвят.
Преобладаващ цвят – зелен.
Размери – 141 x 79 мм.

Холограмна лента – редуващи се изображения на еделвайс и силует на писателя в профил, както и числото „100“ и минитекст „ЛЕВА“, преливащи в различни цветове при промяна на наклона.

ЗАЩИТНИ

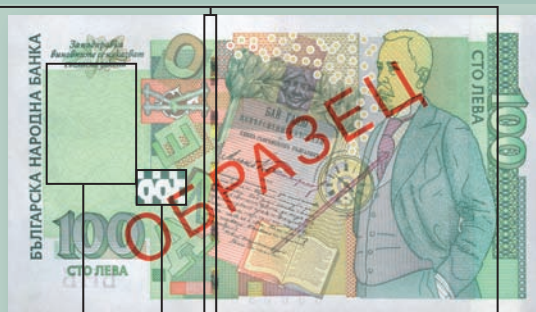

Релефен печат – числото „100“ върху холограмната лента; текстът „СТО ЛЕВА“; портретът на Алеко Константинов; голямото число „100“; текстът „БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА“; знакът за незрящи – обрнат триъгълник и правоъгълник.

ЕЛЕМЕНТИ

Гръб – фигура на писателя, предмети, свързани с живота и творчеството му, и номиналната стойност, изписана с цифри и думи.

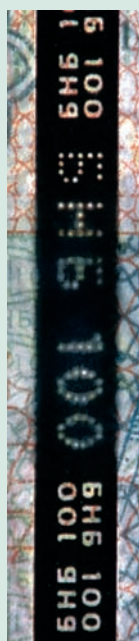
Воден знак – полутоново изображение на портрета от банкнотата и абривиатурата „БНБ“, видими от двете ѝ страни при поставяне срещу светлина.

Мастило с променящ се цвят – при наклон еделвайсът прелива от лилаво в зелено.

Осигурителна нишка – вградена в хартията тъмна метализирана нишка със светъл минитекст „БНБ 100“, видима от лицевата страна само при поставяне срещу светлина, а на гръба се вижда като прекъсната линия с холограмен ефект.

Регистър на проглед – правоъгълно шахматно поле, в което при поставяне срещу светлина и от двете страни се вижда числото „100“.

ОЩЕ ПОЛЕЗНА ИНФОРМАЦИЯ

Съгласно Наредба № 18 на Българската народна банка БНБ, банките и подразделенията на „Дружество за касови услуги“ АД заменят повредени български банкноти и монети, които са законно платежно средство, но само БНБ заменя изтеглени от обращение български банкноти и монети, чийто срок на обмяна още не е изтекъл.

Замяната на повредени български банкноти и монети може да се извършва по два начина:

1. Непосредствената замяна се осъществява от БНБ, банките и подразделенията на „Дружество за касови услуги“ АД;
2. Отложената замяна на повредени български банкноти, чиято стойност не може да бъде определена в момента на предявяване (изгорени, скъсани, повредени в резултат от активирани средства против кражба и др.), се изпращат в БНБ от името на предявителя. Ако предявител сте Вие, трябва да попълните заявление-декларация по образец, което можете да намерите в БНБ, в банките и на интернет страницата на БНБ. Пакета с повредени банкноти и придружаващите документи трябва да изпратите в БНБ с посредничеството на банка, с пощенска пратка с обратна разписка или куриерска пратка на адрес:

Българска народна банка

Касов център на БНБ

Комисия за оценка за стойност на повредени банкноти

1784 София, кв. „Полигона“, ул. „Михаил Тевев“ № 10

Оценяването на стойността на повредените банкноти за отложена замяна се извършва от Комисията в срок до 30 работни дни от датата на постъпването им в БНБ.

Стойността на заменените от БНБ повредени банкноти Ви се изплаща по един от следните начини:

- 1) чрез превод по банкова сметка, посочена от Вас в заявлението-декларация,
- 2) на каса в „Касов център на БНБ“ в София (на дадения по-горе адрес), когато не е посочена банкова сметка,
- 3) чрез пощенски паричен превод.

БНБ, банките и доставчиците на касови услуги не заменят, а задържат банкноти и монети, които са умишлено повредени или пораждат съмнение, че са неистински или преправени.